

Ο Πλούταρχος γράφει για τις «συμφορές του δανεισμού»

Το έργο του «Περί του μη δανείζεσθαι» κυκλοφορεί σε νέα έκδοση

Οικονομικά προβλήματα της αρχαιότητας -που μοιάζουν ωστόσο επίκαιρα- πραγματεύεται ο Πλούταρχος στο έργο του «Περί του μη δανείζεσθαι»

«Ο δανεισμός είναι πράξη υπέρτατης αφροσύνης και μαλθακότητας»!

Το είπε ο Πλούταρχος τον 1ο μ.Χ. αιώνα και να που έφθασε η στιγμή να εκτιμηθούν οι λόγοι του.

«Έχεις; Μη δανείζεσαι γιατί δεν σου λείπουν. Δεν έχεις; Μη δανείζεσαι γιατί δεν θα ξεπληρώσεις το χρέος σου»,

προβλέπει ο μεγάλος συγγραφέας της αρχαιότητας και **ας βγει κάποιος να αντιπαραθέσει, ότι δεν έχει δίκιο...**

Δυσάρεστα επίκαιρο είναι το έργο του «Περί του μη δειν δανείζεσθαι» (από τα Ηθικά), που κυκλοφορεί σε νέα έκδοση από τη «Νεφέλη» με τον τίτλο «Οι συμφορές του δανεισμού». Γιατί πράγματι, τις συμφορές που συσσωρεύονται στον άνθρωπο, ο οποίος καταφεύγει στο δανεισμό απαριθμεί με τρόπο καυστικό, αυστηρό και καίριο ο Πλούταρχος σ' αυτό το μικρό κείμενο, που δεν μπορεί να διαβαστεί σήμερα απλώς «εγκυκλοπαιδικά», αφού οι παραλληλίες με τα σύγχρονα τεκταινόμενα παραφυλούν σε κάθε στίχο.

«Οι οφειλέτες είναι δούλοι όλων των δανειστών τους. Είναι δούλοι δούλων αναιδών και βάρβαρων και βάνουσων».

Και οι δανειστές

«Μετατρέπουν την αγορά σε κολαστήριο για τους δύσμοιρους οφειλέτες, σαν όρνεα τους κατακρεουργούν και τους κατασπαράζουν βυθίζοντας το ράμφος στα σωθικά τους»...

λέει κατηγορηματικά ο χαιρωνίτης ρήτορας. Και επιχειρηματολογεί. Και φέρνει παραδείγματα από την ιστορία της εποχής του, από τους μύθους αλλά και από τα παθήματα των απλών ανθρώπων. Και χιούμορ επιστρατεύει ενίοτε μάλιστα μαύρο! Γιατί το κείμενο _μία ομιλία στην πραγματικότητα_ δεν γράφτηκε τυχαία. Η Αθήνα και οι άλλες ελληνικές πόλεις μαστίζονταν από τις συνέπειες της υπερχρέωσης, όταν ο Πλούταρχος περί το 92 μ. Χ αποφάσισε να μιλήσει μπροστά σε ακροατήριο για τις σοβαρές συνέπειες του δανεισμού.

Σε ποιούς ήταν χρεωμένοι τότε οι άνθρωποι; Σε δικούς τους αλλά **κυρίως σε ξένους πιστωτές** ως επί το πλείστον Ρωμαίους.

«... κουβαλώντας μαζί τους σάκους και συμφωνητικά και συμβόλαια σαν δεσμά εναντίον της Ελλάδος, την οργώνουν από πόλη σε πόλη και σπέρνουν χρέη που πολλά βάσανα φέρνουν και πολλούς τόκους, και που δύσκολα

ξεριζώνονται ενώ οι βλαστοί τους περικυκλώνουν τις πόλεις, τις εξασθενούν και τελικά τις πνίγουν»,

λέει παραστατικά ο Πλούταρχος. Και τι προτείνει;

«Φύγε να γλυτώσεις από τον εχθρό και τύραννό σου, τον δανειστή που θίγει την ελευθερία σου, βάζει πωλητήριο στην αξιοπρέπειά σου κι αν δεν του δίνεις, σε ενοχλεί· αν πουλήσεις, ρίχνει την τιμή· αν δεν πουλήσεις σε αναγκάζει· αν τον πας στο δικαστήριο προσπαθεί να επηρεάσει την έκβαση της δίκης· αν του ορκίζεσαι σε προστάζει· αν κρατάς την πόρτα κλειστή στήνεται στο κατώφλι και σου βροντά αδιάκοπα...».

Αλλά ο Πλούταρχος δεν κατακεραυνώνει μόνον τους πιστωτές. Και ας μη βιαστούν οι αναγνώστες του να βγάλουν εύκολα συμπεράσματα κάνοντας βολικούς συσχετισμούς. **Αεν φταίει μόνον ο δανειστής.** Ευθύνεται πρωτίστως ο δανειζόμενος με την άφρονα συμπεριφορά του και την επιθυμία του για πολυτέλεια και τριφυλή ζωή (μας θυμίζει κάτι αυτό;), φωνάζει ο συγγραφέας.

«Διότι χρεωνόμαστε για να πληρώσουμε όχι το ψωμί και το κρασί μας, μα εξοχικές κατοικίες, δούλους, μουλάρια, ανάκλιτρα και τραπεζώματα... ».

Κι αν ο Πλούταρχος κατακεραυνώνει έτσι τους συγχρόνους τους, τι θα έλεγε για... τα εορτοδάνεια και τα δάνεια για καλοκαιρινές διακοπές, που διαφημιζονταν από τις Τράπεζες μέχρι πρότινος βρίσκοντας φυσικά, πολλούς «αγοραστές». Και το αποτέλεσμα ποίο είναι;

«Για να διατηρήσουμε την ελευθερία μας ενώ έχουμε συνάψει δάνεια κολακεύουμε ανθρώπους που καταστρέφουν σπιτικά, γινόμαστε σωματοφύλακες τους, τους καλούμε σε γεύματα, τους προσφέρουμε δώρα και τους πληρώνουμε φόρους».

Το γεγονός ότι ένας άνθρωπος ιδιαίτερα χαμηλών τόνων, όπως θεωρείται ο Πλούταρχος από τους μελετητές του είναι τόσο αυστηρός σ' αυτό το έργο και δείχνει τόσο πάθος καταδικάζοντας το φαινόμενο του αλόγιστου δανεισμού αφ' ενός και της απληστίας και βαναυσότητας των δανειστών από την άλλη είχε οδηγήσει στον παρελθόν στην υπόθεση ότι το έγραψε σε νεαρή ηλικία. Πράγμα λανθασμένο, όπως απέδειξε η σύγχρονη έρευνα. Η αδυναμία των ανθρώπων να ξεφύγουν από τα δεινά του δανεισμού φαίνεται ότι απασχολούσε πολύ τον μεγάλο βιογράφο της αρχαιότητας. **«Ανθρωπος που μπλέκει μια φορά, μένει χρεώστης για πάντα και σαν το άλογο που του έχουν φορέσει χαλινάρι, δέχεται στη ράχη του τον έναν αναβάτη μετά τον άλλον»**, γράφει.

Στην πρόσφατη έκδοση πάντως, σε μετάφραση και σχόλια της Πολυξένης Παπαπάνου παρατίθεται και το αρχαίο κείμενο για όσους επιθυμούν να πάρουν και την αρχαία γεύση του.